

{ koaderno } **Garazi Goia**

Il Vittoriale

Gabriele D'Annunzio italiar poeta, politikoa eta pertsonaia xelebrearen etxe aurrean deserosotasun ezohiko batekin hasi nuen duela egun batzuk bisita hura; etxea eta lorategiak inguratzen zituen hormaren kanpoan zegoen saltzaile ibiltariaren mahai gainean Mussoliniren argazkidun hainbat objektu eta svastika zintzilikarioak ikusi berri nituen. Sinesgogortasun sentsazio hura argazki batean jasotzeko akaso, edo ez dakit ziur zergatik, baina telefonoa poltsatik atera nuenean, nire ustez disimuluz, emakume hura azkar gerturatu zitzaidan debekatuta zegoela bere gauzei argazkiak ateratzea esanez. Ironikoa debekuari buruzko lezioak ematen nor ari zitzaidan.

Anfiteatro ikusgarri bat sarreran duela, altzifrez inguratutako lorategi bikainen erdian, Garda lakuaren edertasun, handitasun eta lasaitasuna presentziatuz, muino baten gainean dago etxea. Inoiz aspertuko ez luketen paisaia horietako baten erdian. Gardone Rivieran, lakuaren mendebaldean. Hantxe erai-ki zuen D'Annunziok bere fantasia, Mussolinik finantzatuta, Il Vittoriale izeneko, italiar garaipenen tenplu baten metafora.

Luxuaren maitale, nartzizista, nabarmenkeria atsegin zuena eta seduzitzailea, L'Immaginifico izena jarri zion bere buruari. Ametsek eta desirak bultzatuta idatzi zituen bere lan hoberenak eta Italiako dekadentziaren pertsonifikazio bihurtu zen. Literaturak, batez ere bere poesiek, egin zuten eza-guna hasieran batean, baina bere bizitzaren amaierarako politikan ere urte asko eman zituen; hain zuzen ere, ideal faxisten aitzindaria izan zen. 1897. urtean parlamenturako aurkeztu zen independente bezala, Nietzscheren filosofia egiteko goiburu batekin, «ni eskuina eta ezkerra baino harago nago, baita ongia eta gaizkia baino harago ere». Handik urte batzuetara, Mussoliniren diskurtso politikoak idazten amaitu zuen, propaganda promozionatuz eta hainbat gudutako liderra izan zen. Hala ere, *Il Duce*-ren erregimena izan zen Garda lakuaren albora baztertu zuena, gauza guztietan ez zetozelako bat, Mussoliniri protagonismoa kenduko zion mehatxutik babesteko eta gainera, Erromatik urrun mantentzea lortu zuten horrela.

Atentzioa eman zidaten gauza asko zeuden etxe barruan, hogeita hamar mila liburu eta hamar mila objektu artean ez dela harritzekoa pentsatuko luke, noski, edonork; guztiak, etxean zehar gailentzen zen iluntasun deseroso hartan, gerran galdu zuen begiaren ondoren garatutako fotofobiatik babesteko.

Etxean sartu eta korridore motz baten bi aldeetan bi ate zeuden: ezkerreko atea ongi etorriak diren bisitentzat; eskuinekoa gainerako guztientzat. Hasieratik gauzak garbi uzten zituen idazleak.

Inskripzio bat zegoen gela bateko ate gainean, «eskuak bost behatz dituen bezala, heriotza eragiten duten bost bekatu daude». Hain zuzen ere, bekatu kapitalez ari zen, eta zazpi artean bi falta ziren: lizunkeria eta gutizia. D'Annunzioren aburuz, horiek biak dohainak ziren eta ez bekatzekoak.

Haren estudioetako batean, etxearen goiko pisuan, sabaia erdaraz idatzitako mezuz beteta zegoen: «*todo*

«Eskuak bost behatz dituen bezala, heriotza eragiten duten bost bekatu daude». Bekatu kapitalez ari zen eta bi falta ziren: lizunkeria eta gutizia. D'Annunzioren ustez, horiek biak dohainak ziren

es nada» irakur zitekeen. Oraindik gehiago nahi zuen, beti gehiago. Alboko estudioan, handiena eta argitasun gehiena zuenean, garai hartako Eleanora Duse aktore ezagunaren busto bat zegoen, zapi batekin erdi estalita; idatzi ahal izateko Duseren distrakziorik ezin zuen-eta eduki. D'Annunziok Duserekin izan zuen harremana aski ezaguna zen, «Il fuoco» nobelan kontatu zuen dena; emaztearen arrastorik apenas zegoen etxean, Duseren presentzia, aldiz, oraindik ere nabarmena zen.

Duse ez zen izan, ordea, bere maitale bakarra; emaztea etxean zegoen bitartean hartzen omen zituen maitaleak eta bertan izan zituen hamaika afera, gehienak idazlearen intentsitate androgino hark liluratuta gerturatzen zitzaizkiola. Zalantzarik gabe aparteko limurtzailea izan zen. •

«Ikus-entzunezkoen sektorean lana gero eta hobeto egiten da, baina baliabide gero eta eskasagoekin»

Zinemaldiko alfonbra gorria luze-zabal jarrita dagoen honetan, euskal zinemagintzaz dezentente hitz egingo den honetan, Ikus-Entzunezkoen Euskal Ekoizle Burujabeen Elkarteko (Ibaia Elkarteko) lehen-dakariak sektorearen egoeraz argi hitz egin du. Sortzaileak badaude, sortzaile onak eta lan egiteko gogo eta gaitasun handiarekin; teknologia ere alde dauka sektoreak, baina baliabide gero eta gutxiagorekin ari da lanean. Diru iturriak nabarmen mozten ari dira. Eta panorama horren erdian Zinemaldiko alfonbra gorritik hainbeste euskal sortzaile beren lanak besapean hartuta pasatuko badira, meritua ez da inongo erakunde edo politikarirena, meritua profesionalena da, «baliabide gero eta gutxiagorekin lan gero eta hobeak egiten ari direlako». Eta nola egiten da hori? Ba ahalegin handia eginez.

Nolakoak dira zuentzat Donostiako Zinemaldiaren bueltako egun hauek?

Egun pozgarriak dira, nahiz eta lanpetuago egon. Baina zinemaldi bat beti da gauza pozgarria mundu honetan gabiltzanontzat. Ibaia Elkarateak baditu bere hitzorduak, eta gero, ekoizle bakoitzak bereak izaten ditu. Ni, esaterako, aurten lasaiago ibiliko naiz, ez dudalako filmik Zinemaldian. Iaz bi izan nituen, “Lasa eta Zabala” eta “Dixie eta Matxinada Zombia” eta lanpetuago egon nintzen. Aurten Zinemaldian ez daukagu filmik, baina Abra Produksioak enpresan juxtu hastera goaz gure hurrengo lanarekin.

Zeozar aurreratzerik bai?

“Igelak” izena du filmak, protagonista nagusia Gorka Otxoa aktorea izango da, euskaraz izango da eta azaroaren 2an hasiko gara filmazioarekin. Une

honetan prestaketa lanetan ari gara buru-belarri. Komedia bat da, baina kutsu sozial nabaria izango duena eta musikak presentzia handia izango du proiektu honetan.

Ikus-entzunezko lan baten prozesuan zein da faserik atseginena eta zein gogorrena?

Niretzat parterik ederrena sormenari dagokiona da. Proiektua sortzen denean gidoiarekin lan egitea, castingak egitea, aktoreekin aurretik lan egitea... segur aski jendeak uste du parterik politena filmazioarena izango dela. Baina, tira, aurreko lan guztia ez badago ondo egina, sormen lana ez badago ondo jotsia, filmazioan ezin da ezer konpondu. Filmatzen hasterako etxeko lanak ondo eginak egon behar dira.

Parterik itsusiena? Finantziazioa lortzeko egin beharreko borroka guztiak eta jo beharreko ate guztiak. Horrek sortzen du buruko min gehien.

Gatozen berriz Zinemaldira. Bada euskal zinemaren loral-di bat gertatzen ari den sentipena. Hala dela esateko moduan al dago sektorea?

Botila erdi beteta edo erdi hutsa ikus daiteke, begiratzen duenaren arabera. Alor guztietan gertatzen dena da –bai gurean eta bai besteetan– prentsaurreko ofizialeetan normalean erakundeetako kideak egoten direla eta haiek beti saltzen dutela botila erdi beteta dagoen irudia. Horien arabera, dena primeran doa eta gizartean ez dago inolako arazorik. Nire ustez, ez da ez bata ez bestea. Iazko Zinemaldian bi euskal ekoizpen izan ziren Sail Ofizialean (“Loreak” eta “Lasa eta Zabala”) eta aurten “Ama-ma” daukagu eta horiek oso albiste onak dira. Alderdi horretatik osasuntsu gaudela esateko moduan gaude, baina Zinemalditik atera eta sektorea nola dagoen begiratzen badugu, panorama oso bestelakoa da. Finantzaketa lortzeko dauzkagun diru iturriak asko jaitsi dira, bai Estatu mailan eta bai hemen. Murritzeta izugarriak izan dira, eta murritzeta horiek denek

JOXE PORTELA

IBAIA ELKARTEKO LEHENDAKARIA

Ikus-Entzunezkoen Euskal Ekoizle Burujabeen Elkarteko lehendakaria da. Donostiako Zinemaldi betean, sorkuntzan oparo eta baliabideetan eskas dagoen sektoreaz jardun du Portelak.

amagoia.mujika@gaur8.info

eragiten digute, gure diru iturri batzuk Estatutik datozelako.

Hemen ere egoera ez da samurra. Sektorearen diru iturri nagusiak Eusko Jaurlaritza eta EITB dira. Eusko Jaurlaritzatik asko jaitsi da finantzaketa eta EITBren egoera ez da batere ona. EITBren aurrekontua jais-ten bada, EITBk zinemagintzari bideratzen dion partea ere jai- tsi egiten da.

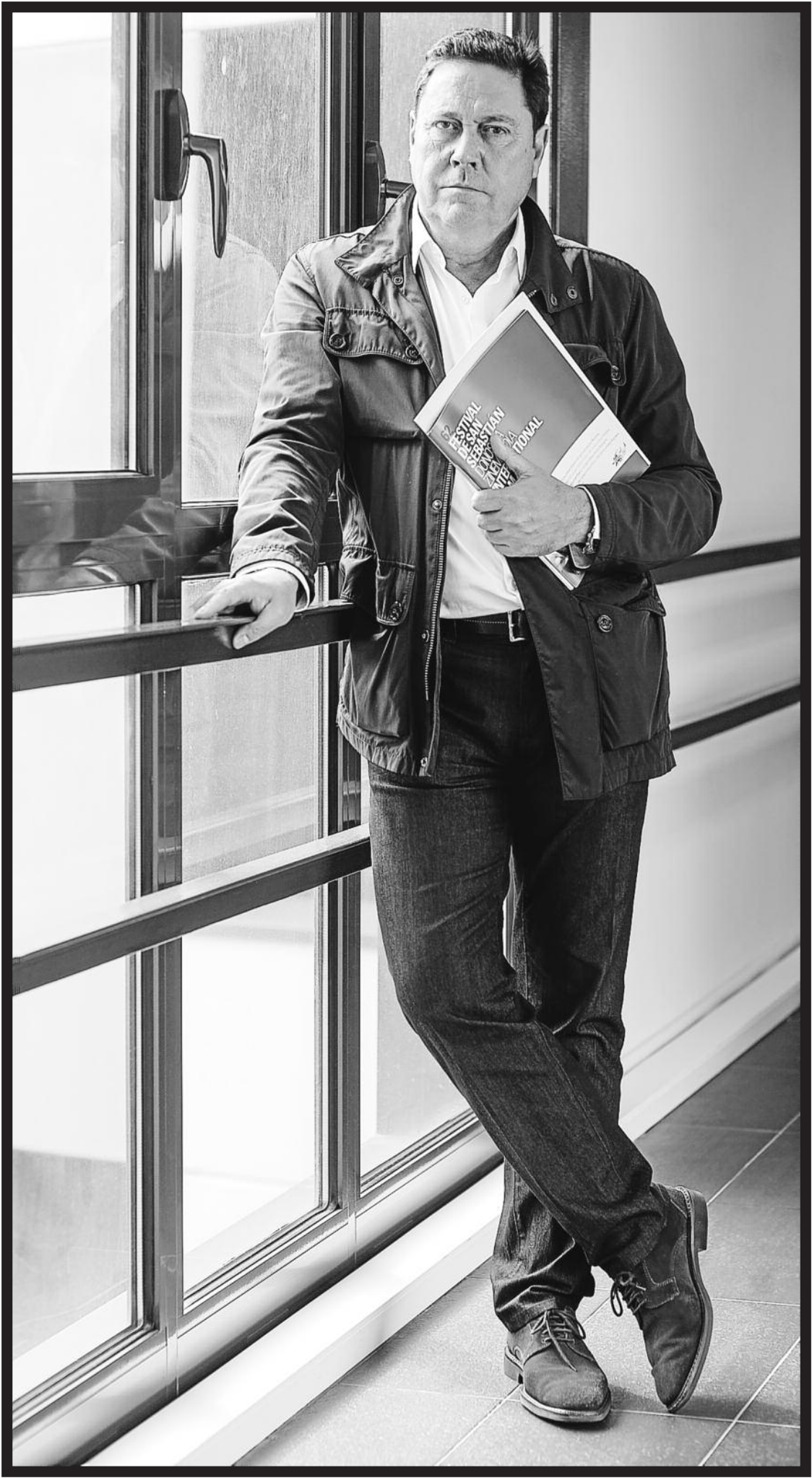
Eta ETBren aurrekontua de- zente jaitsi da.

2004-2014 urte tartean ETBren aurrekontu orokorra %30 jaitsi da, eta zinemagintzari bidera- tzen dion diru partida are gehiago, %34-37 bitartean. Tele- bista ikusi besterik ez dago fik- zioa desagertzen ari dela kon- turatzeko. Aurretik beti egon dira telesail pare bat, bai euska- raz eta bai gaztelaniaz. Eta tele- sailak desagertzen ari dira ETB- tik. Eta ez da erraza audientzia datu onak lortzea daukan pro- gramazioarekin.

Zer-nolako akordioa dauka- zue ETBrekin?

Daukagun akordioaren arabera, ETBk bere aurrekontuaren zati bat zinemagintzari bideratu be- har dio; legearen arabera, au- rrekontuaren %4. Eta horren baitan beste akordio bat dauka- gu diru hori nola gastatu zehaz- teko. Hartara, hitzartu genuen diru horren zati bat urtero-ur- tero euskarazko bi ekoizpen egitera bideratuko zela, eta ho- rrek emaitzak eman ditu eta kalitatean igarri da. Duela ha- mar urte hasi zen akordio hori “Aupa Etxebeste” filmarekin. Gerora, 2008. urtean, zehaztu zen urtero bi proiektu izango zirela eta akordio horrek hama- bost pelikula eman ditu. Ho- rren ondorio dira, esaterako, “Lasa eta Zabala”, “Loreak”, “Amama”... eta martxan dauden beste zenbait proiektu interes- garri ere bai. Badaude, beraz, nahiko ondo funtzionatzen du- ten gauzak.

Egia da, hala ere, proiektu ho- riek bidea egin behar dutela Zi- nemalditik kanpo eta publikoa behar dutela hortik kanpo. Eta batzuetan ez da hala gertatzen.



Juan Carlos RUIZ | ARGAKZI PRESS

Iazko urtea nahiko ona izan zen, ezta?

Egia esan, bai. “Lasa eta Zabala” eta “Loreak” filmak ikustera jen- de asko joan zen eta hori man- tendu egin behar dugu. Oso ga- rrantzitsua da euskal ekoizpenek publikoa izatea.

Estatu mailan zer-nolako ha- rrera izan zuten?

Eskasa, pentsatzen genuen beza- la. %85 inguru Euskal Herrian ikusi da. Baina normalean asko kostatzen zaigu gure ekoizpe- nak estatuan zabaltzea, eta ara- zoa ez da filmek lantzen dituz- ten gaiena. Ez badaukazu atzetik telebista handi bat zure lanak babesten eta iragartzen, ez da batere erraza merkatu horretan sartzea. Aurreko postuetan beti daude telebista handiek babes- tutako ekoizpenak.

Telebistak aipatu dituzunez, ikus-entzunezkoen alorra- rentzat garrantzitsua da ber- tako telebista indartsu ego- tea, ezta?

Zalantzarik gabe. Bertako tele- bista sendoa izatea ona da de- nontzat, baita ikus-entzunezko- entzat ere, gure lanaren erakusleho aparta delako tele- bista. Eta alderdi politikoek akordio bat lortu beharko lukete telebistari dagokionez. ETBren helburuak eta erronkak zein- tzuk izan behar diren zehaztu beharko lukete eta horren ara- berako baliabideak jarri helburu horiek bete daitezen, eta ondo bete daitezen, gainera. Iruditzen zait inoiz ez dutela serio hartzen bertako telebista publikoaren inguruko eztabaida. Hau eta bestea esaten dute, kritikak egi- ten dizkiote, baina ez dituzte ez- tabaida serioa eta irtenbide ego- kiak proposatzen. Alderdi politikoek serio hartu behar du- te gure telebista publikoaren in- guruko eztabaida.

Eztabaida serioa falta dela dio- zu. Arazoa ikus-entzunezko alorrarena edo orokorrean kultura alorrarena da?

Arazoa orokorra da, kultura da serio hartzen ez dutena. EAEko aurrekontuak ikusi besterik ez dago horrekin konturatzeko.



«Bertako telebista sendoa izatea ona da denontzat, baita gure sektorearentzat ere, gure lanaren erakusleiho aparta delako telebista. Eta alderdi politikoek akordio serio bat lortu beharko lukete telebistari dagokionez»

«Amenabarrek Zinemaldian aurkeztuko duen 'Regresion' filmaren aurrekontua Zinemaldian bertan izango diren euskal ekoizpen guztiek batera duten aurrekontuaren bikoitza da. Hortik atera kontuak»

Kulturak oso pisu txikia dauka aurrekontuetan eta, gainera, krisiak eta murrizketak iristen direnean beti kulturaren sartzaren diru artaziak. Datuak hor daude. 2005-2015 urte bitartean Eusko Jaurlaritzaren aurrekontu orokorra %49 igo da. Eta urte tarte berean kulturari bideratutako aurrekontua %4,79 igo da. Bistan da kulturak aurrekontu orokorrean duen pisua gero eta txikiagoa dela. Datuekin jarraituz, 2005. urtean aurrekontu orokorraren %2,42 bideratzen zen kulturara. 2015ean, berriz, %1,69ra jaitsi da portzentaje hori.

Herri batentzat kultura benetan garrantzitsua baldin bada – eta guk garbi daukagu oso garrantzitsua dela –, finkatu beharko da aurrekontu orokorretan zer-nolako pisua izan behar duen eta hori mantendu egin beharko da urteetan zehar. Bestela, krisia etorri orduko kulturari kentzen zaio, eta gure us-tez garrantzitsua da hori ez gertatzea. Proposatzen duguna da aurrekontu orokorretan kulturari bideratu beharreko gutxi-neko bat markatzea eta marra gorri horretatik ez jaistea.

Beraz, azken urteetan sektoreak diru gutxiagorekin lan egin du, baina emaitza onekin, ezta?

Bai, eta horregatik botila erdi beteta ikus daiteke, baina ez administrazioak ahalegina egin duelako, ahalegina sektoreak egin du, eta handia gainera. Ekoizle batzuek –gero eta gutxiago gara– segitzen dugu lanean gero eta baliabide gutxiagorekin; aktoreek gero eta gutxiago kobratzen dute; berdin sektoreko beste langileak; aurrekontu eskasekin... lana gero eta hobeto egiten da, baina baliabideak gero eta eskasagoak dira. Sortzaileak badaude, sortzaile onak eta lan egiteko gogo eta gaitasun handiarekin; teknologiarik eskertu lana errazago egiten da; baina industriaren egoera aztertzerantz sartzen bagara, baliabideak eta lan baldintzak aztertuz gero, panorama txarra da. Gero eta gidoilari gutxiago, gero eta aktore gutxiago, Euskal Herri-kanpora lanera joan behar

dutenak gero eta gehiago... 2008tik hona Euskal Herrian lan egiten duten aktoreen fakturazioa erdira jaitsi da.

Datu esanguratsu bat emango dut; Amenabarrek Zinemaldian aurkeztuko duen "Regresion" filmaren aurrekontua Zinemaldian bertan izango diren euskal ekoizpen guztiek batera duten aurrekontuaren bikoitza da. Hortik atera kontuak. Hamasei euskal ekoizpen daudela Zinemaldian? Horrela, aurrekontu horiekin, ehun ere izan daitezke! Hori ere aztertu behar da.

Hala ere, presentzia izatea ona da, ezta?

Zalantzarik gabe. Eta Zinemaldiarekin harremana ona da. Haiek ondo egiten dute beren lana, eskuak zabalik hartzen dituzte euskal ekoizpenak eta erakusleiho aparta da guretzat. Arazoa da gure lana aurrera ateratzeko Zinemaldia baino zerbait gehiago behar dugula, urte osoan behar dugula bultzada.

Zinemaldiaren baitan badu-

zue beste hitzordu bat, XI. Lau Haizetara dokumentalen ko-produkzio foroa izango da irailaren 22an, 23an eta 24an.

Bai, eta hitzordu polita da guretzat. Foro horren helburu nagusia ikus-entzunezko sektoreko profesionalei topagune bat eskaintzea da, dokumentalen generoari lotuta dauden produktore europarrak elkartu eta beren proiektuak aurkezten dituzte. Eta produktu horiek erostera telebistako ordezkariak ere gerturatzen dira. Foro oso interesgarria da, gero eta jende gehiago biltzen gara eta aurkezten diren proiektuak gero eta hobeak dira.

Egia da dokumentalek aurrekontu txikiagoak dituztela eta murrizketek ez dietela hainbeste eragin horregatik. Alorra osasuntsu dago, gero eta lan hobeak egiten direlako, baina egia da askotan lan horiek arazoak dituztela erakusleihoak lortzeko. Telebista pribatuetan gero eta dokumental gutxiago ikusten da. Dokumentalek leku gutxi daukate orokorrean, espezializa-

tutako zinema aretoak beharko genituzke.

Herritarrek zein ardura daukate kultura propio indartsu bat eraikitzeko orduan?

Gustatuko litzaidake herritarrek kulturari balioa ematea, garrantzia duela eta herri batentzat beharrezkoa dela buruan izatea. Estatutu frantsesean, esaterako, herritarrak oso harro daude han egiten den kulturarekin. Estatu espainolean, jarrera bestelakoa da, kulturari bideratutako diru laguntzak kritikatzaren dira, diru hori beste alor batzuetan inbertitu behar dela esaten da... ez zaio kulturari baliorik ematen. Euskal Herrian tarteko jarrera dugula iruditzen zait; ez dugu frantsesek adina baloratzen, ezta espainolek adina kritikatzaren ere. Baina iruditzen zait herri bezala erabaki egin beharko dugula kultura guretzat garrantzitsua den edo ez, eta horren arabera bidea markatu.

Zer da garrantzitsua gure herriarentzat? Kulturak zer-nolako pisua eduki behar du?





Jon URBE | ARGAZKI PRESS



IKUSMIRA

ZENBAT IKASI DUGUN HAMAR MINUTU HAUETAN!

Etxeko sofatik eta pijametan ikusi zaituztegu, inpartzialak izan nahian. Ikusi dugu nolako ahalegina egin duzuen, hortzak estutuz, hesteak bota beharrean, elkarri indarra emanez ja indarririk geratzen ez zela zirudienean. Ez dugu ikusi nola entrenatu duzuen egunero, negu zein uda, bero zein hotz, laneko edota eskolako nekeen pisa itsasora botata. Hori guztia ez dugu ikusi, imajinatu egin dugu. Kirolari profesionalak ikusi ditugu, lehiakorrak, irabaztean eztanda egiten dutenak eta galtzean amorratu egiten direnak. Kirolari profesionalak ikusi ditu, ahaleginaren neketik ahalegin handiagoa egiten dakitenak, errenditzen ez direnak. Bukatu da lehia ikusgarria eta arraunaz ezer gutxi jakiten segitzen dugu. Baina zenbat ikasi dugun hamar minutu hauetan, zenbat. «Ama, handia naizenean arraunlaria izan nahi dut».

amagoia.mujika@gaur8.info



Argazkiak: ARMENTIA IKASTOLA

Gasteizko Armentia Ikastola bertoko elikagai ekologikoen alde

Armentia Ikastolak gurasoek, ikastolak eta nekazari ekologikoei osatutako lantaldea jarri zuen martxan 2012/2013 ikasturtean. Esan beharra dago ikastetxe hau sare publikotik kanpo dagoela eta, hortaz, baduela nolabaiteko autonomia bere sukaldearen kudeaketarako. Horiek horrela, egun sukaldeaz arduratzen den enpresarekin hitzartutako akordioan lehengaien jatorria erabakitzeak aukera dute. Beraien helburua da gutxika menuetan

elikagai ekologikoak, ahalik eta gertukoenak, sartzea.

BERME OSOKO ELIKAGAIK

Ikastola osatzen dutenen arteko ekimena da hau, gurasoek, sukaldariak eta ikastolako langileek bultzatua. Ibaik, Armentia-ko zerbitzuen arduradunak, jendartearen gertatzen ari den aldaketaren ondoriozuzentzat jotzen du. 2013/2014 ikasturtean produktu ekologikoak erosteari ekin zioten, inguruko bi baserriar ekologikori (Bolibarreko Oskar Lopez de Lacalle eta

Monasteriogureneko Mikel Diez) barazkiak eta lekariak hartuz. Baina jantoki publiko baten horniketarako eskatzen diren baldintzak bete ahal izateko, arazo burokratiko asko topatu zituzten.

Izan ere, Europar Batasuneko osasun-erregistroa eskatzen zaie mota honetako hornitzaileei, eta horrek suposatzen du, besteak beste, baserriarrek behartuta daudela lokal egokitu bat izatera produktuen kudeaketarako, kamera, komun eta bestelako baliabideekin hornituta. Ziurtagiri ekologikoa duen Urbide Otarrak

enpresari esker, inbertsio horiek egiteko beharrik ez dute izan ekoizleek, enpresaren bitartez arauzko osasun-bermea lortzen baitute beraien ekoizpenarentzat.

Josu eta Ana bazkideek 2014an osatu zuten Urbide Otarrak. Partikularrei saskiak eskaintzeaz gain, Goizalde Nagusien Egoitza ere hornitzen du. Hain zuzen ere, egoitza honekin lan egin ahal izateko lortu behar izan zuten Europar Batasuneko osasun erregistroa. Horren jakitun, baserriarrek eskatu zieten beraien eta ikastolaren artean zubi-lana egitea. Eta horrela lortu dute aurten ikastola Arabako barazki eta lekari ekologikoz hornitzea, lege sanitarioek eskatzen duten gutzia betez.

Ibairen hitzetan, elikagai ekologikoak eskaintzea pauso handia izan da. «Eskala txiki batean ari gara. Ez da erraza elikagai ekologikoen aldeko apustua egitea. Hasteko, guri behintzat kostu handiagoa suposatzen digu, eta hori gai garrantzitsua

NEKAZARITZA ETA ELIKADURA EKOLOGIKOA



da kontuan izanda gurasoek ordaintzen dituzten kuotak ezin direla ukitu, nahiz eta zerbitzuaren kostuak garestitu. Enpresaren eta Ikastolaren artean adostu genuen bertoko lehengai ekologikoekin lan egitearen ondorioz gainkosturik sortzen bazen Ikastolak hartuko lukeela horren ardura. Kalkuluak eginak dauzkagu, eta gastu horiek jasateko moduan gaude, baina muga bat da», agertu du.

Hala ere, arduradunak galdera bat egingen du prezioaren gorabeheran: «Elikagai ekologikoak garestiak dira, edo konbentzionalak dira merkeegiak? Arazoak arazo, gure helburua da Armentiak burujabetasuna izatea menuen eskaintzan, horretan gabiltza».

Proiektuaren bideragarritasuna eta jarraipena lortzeko zer beharko litzatekeen galdetuta, beste atal batzuk ikastolaren menpe egotea ezinbestekoa dela baieztatzen du Ibaik. «Adibidez, gure hurrengo aurrerapausoa menuak erabakitzea izan beharko litzateke; honek suposatuko luke horien kostua, produktuak eta sasoitasuna kudeatu ahal izatea. Ematen diren aurrerapauso guztiek oso zehatzak eta neurtuak izan behar dute, gurasoen kuotak ez igotzeko. Ez dugu nahi inolako alaketarik zerbitzu elitista bat eskaintze-

ko, uste baitugu zerbitzu duin, euskaldun, jasagarri eta iraunkorra eskaini ahal dela, kuotak igo gabe».

JANTOKIA HEZKUNTZA-PROIEKTUAN

Ikastolaren hezkuntza-proiektuan ingurumenaren zaintza ikuspegi ezberdinetatik lantzen da, baina elikagai ekologikoek badute garrantzi berezi bat, jantokiaz gain Baratzak proiektua ere martxan duelako ikastolak. Ortuaren ongarri gisa, jantokiko soberakinekin egindako konposta erabiltzen dute. Horretarako, ikasleek batzen dituzte bazkarietako soberakinak (eguerdiro lau ikasle txandakatzen dira lan hau egiteko) ikastolako konpostagailura eramateko. Egunero, Ekaia enpresak hondakinak bildu eta Narbaizara eramaten ditu, bere azpiegiturretan konposta egiteko. Ikasturte bukaeran, Ekaiak konposta ikastolari eramaten dio eta ortuan ongarri gisa erabiltzen da. Horrela, Armentia Ikastolakoek azpimarratzen dutenez, ikasleek bertatik bertara ikusten dute jantokiko hondakinez baliatu daitezkeela ongarri gozoa lortzeko.

Antxon Illaro – ENEEK
Euskadiko Nekazaritza eta Elikadura
Ekologikoaren Kontseilua

«Visca Catalunya!»

A itortzen dut Anari gustuko dudala oso, batez ere begiak itxita entzuteko aukerarik izaten dudanean... Goxoa bezain garrantza den hiru dimentsiotako ahots sarkorraz belarritatzen dizkit besarkatu zein hozkatu ere egin ditzakedan sentipenak. Hitz soilak, hitz biluziak gorputz dira bere zalantza eta ziurgabetasunekin. Osoa eta benetakoa.

Ez izatea eroso dirudienean, izatea ausardia izan eta arriskuak hartzea denean amildegiaren ertzetik igarotzeak barruak astintzen dizkizu. Urrats bakoitzean dena dagoenean jokoan, hondora erori ala aitzinera jarraitzea bihotza danbadaka ari

zaizunean beldurraren eta plazeraren arteko dantza zirraragarriak atrapatzen zaitu. Ez eternitatean ez hutsaltasunean, bizi itzazu gogoak, zalantzek, beldurrek, zirrarak, maitasunak eta plazerak larruazal eta barruak astintzen dizkizuten uneak. *Carpe diem!* Gogoa eta ausardia batek, besteok eta denok.

Kataluniarrak ditut gogoan. Zulo beltzera jaustera doazela orro egiten diete nahi dutena izan ez daitezen nahi dutenek. Abiatu dira, ordea, ertz irristakorrean barna, arnasketa bakoitzean pausoa emanaz.

Menpeko ala burujabe, horra hautua, nahi dutena izateko burujabe. Amildegi

ertzean aurrera egin ahala orduan eta ilunpe ilunagoa topatzen dute, aginte espainolisten ekaitz bortitzagoa.

Bada, ordea, memoriarik, eta zer nahi duten ahazteko ez dago arriskurik. Bada askatasun politiko eta sozialerako bidean itsasargiaren argi izpirik zerumugan. Eta zilegiak izanik ere beldurrak eta dardarak, konpromiso irmo eta ausartek emanaraziko dizkiete pauso tinkoak.

Zure askatasuna eta nahia betetzeko bide malkartsu eta korapiloa jositako baino uzten ez dizutenean ez beldurrik izan amildegiari jarraitzen badiozu sentitzen duzunari.

Kutsatuko al gara euskaldunok ere! •

Xabier Mikel
Errekondo



Baliarrainen jaioa, Alegian egiten du lan eta bertan hartu gaitu. Andoni CANELLADA | ARGAZKI PRESS

infraganti ENEKO GARMENDIA

Haurrentzat prestatzen diren jokoetan ohikoa da lokotx-biltzea; jolasetik harago, helduentzako txapelketak ere antolatzen dira eta horietan ezagun da jada Eneko Garmendia baliarraindarra. Gipuzkoako Txapelketako txapela zazpigarrenez jantzi zuen iragan astean eta, gaur, Euskal Herrialdeen Arteko Herri Kirol Txapelketan izango da.

Elizondon gaur arratsaldean egingo den Euskal Herrialdeen Arteko Herri Kirol Txapelketan parte hartuko du, joan den astean irabazi zuen Gipuzkoako Lokotx-biltze Txapelketak horretarako pasea eman diolako. Indartsu ikusten du bere burua Eneko Garmendiak, «sasoiko», baina lan honetan ezer ikasi bado, pausoz pauso, lokotxez lokotx, bidea egiteak duen garrantzia da.

Lagun batek botatako hordagoak jarri zuen Baliarraingo gaztea lokotx-biltze lanetan orain ia hamar urte. «Aurretik esana zidan; baina herriko jaiak amaitu eta txukuntze lanetan genbiltzala lokotxak jarri zizkidan eta hala egin nuen lehen proba», gogoratu du Garmendiak. Jaiaren ajeak oraindik ere agerikoak izanagatik, marka ona egin zuela iruditu eta lagunak Gipuzkoako txapelketan parte hartzera animatu zuen.

2006an izan zen hori eta hurrengo urtean Baliarrainek hartu zuen Gipuzkoako Txapelketa. «Herriek eskatzen dute txapelketa bertan egitea eta jaien baitan antolatu zen hura», kontatu du. Lehen parte hartzean txapela jarri zuen baliarraindarrak eta, bidea abiatuta, orduz geroztik beste sei jantzi ditu. Gipuzkoako ondoan jarrita ditu Euskal Herriko txapelketetan eta Euskal Herrialdeen Arteko Herri Kirol Txapelketan lortutakoak.

Haur jolas soila dirudien arren, parean jarritako 50 lokotxak biltzeak abildade zenbait izatea eskatzen du. Azkartasuna, noski, lehiaren funtsa parean jarritako lokotxak aurkariak baino azkarrago biltzea delako. «Azkar ibili beharra dago, ahalik eta azkarren, baina behin

eta berriz errepikatzen diren erritmo aldaketak eta arnasaketa kontrolpean izanda», zehaztu du.

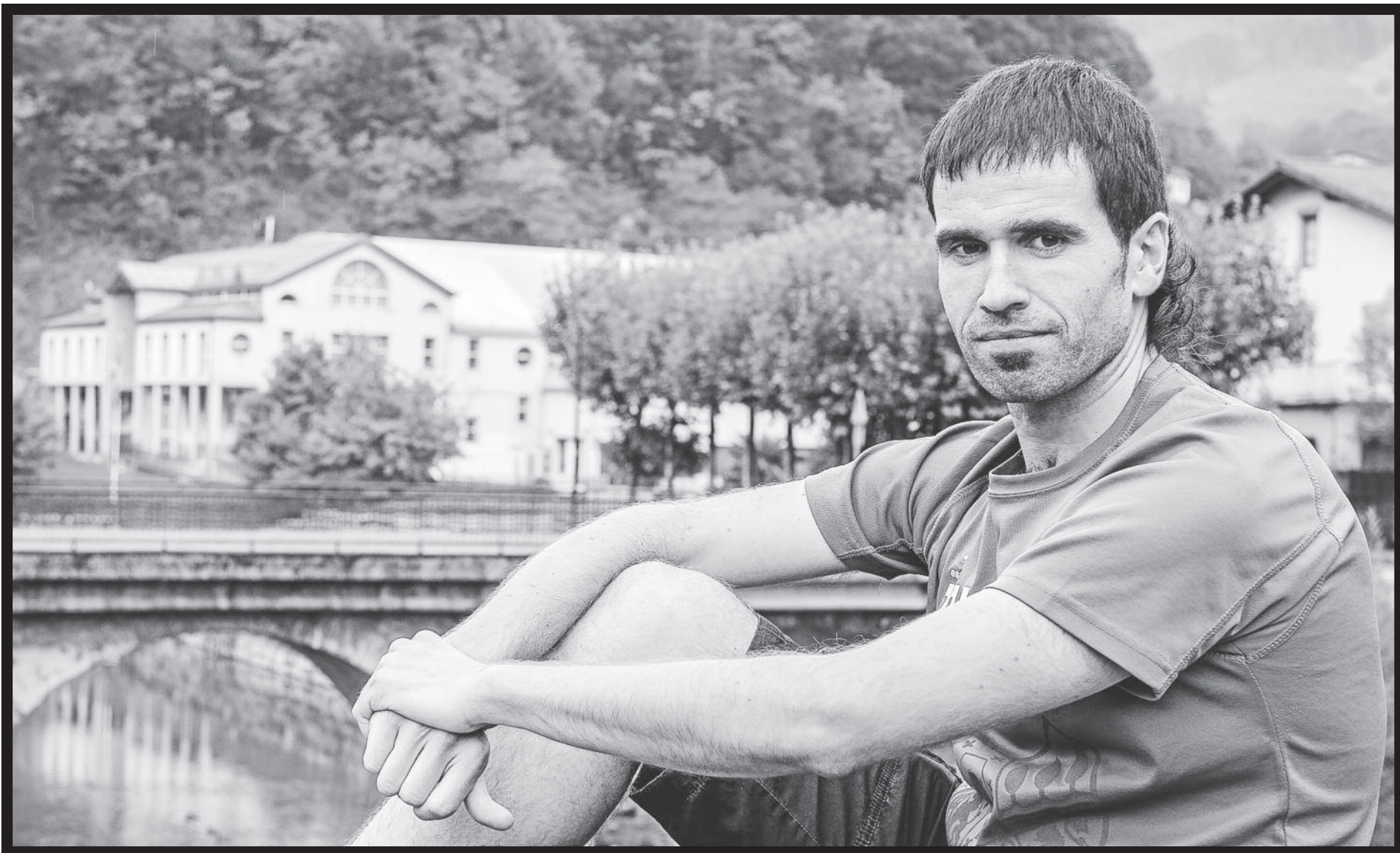
Joan den larunbatean Donostiako Trinitate plazan egin zen saioan sei minutu eta 30 segundo behar izan zituen lanak amaitzeko, eta denbora tarte horretan etenik gabe egin zuen korrika alde batetik bestera. «Ohitzen joaten zara, jakina, baina entrenamendu espezifikoak egiten ditudanean, oraindik ere saioa amaitzen dudanean, hustuta amaitzen dut erabat eta eztarrian erredura sentitzen jarraitzen dut», aitortu du.

Urtean zehar korrika aritzen da eta txapelketen atariko bi hilabeteetan ekiten dio berriazko entrenamenduak egiteari. Horretarako, frontoian eta lehian jaso behar dituen lokotx guztiak ilaran jarrita aritzen da. «Frontoiaren ate ondoan jartzen dut saskia eta frontisean azken ilara... bertigoa ere ematen du hasi aurretik», kontatu du barrez.

AUSARDIA KONTUA ERE BAI

Itsui-itsuan korrika egitea baino zerbait gehiago da. Entrenamenduetan saskiratzeak teknika ere lantzen ditu, punteria fintzea ere beharrezkoa delako marka onak egiteko. Lokotxak behar bezala saskiratzeak zenbait segundo irabaztea dakar. «Hartu nahi duzun arriskuaren arabera da; batzuetan komenigarria izaten da ziurtasun handiagoarekin ibiltzea lokotxa kanpora botatzeak denbora asko galtzea suposa dezakeelako; nik normalean hirugarren lerrotik jaurtitzen ditut, baina, diodan bezala, hori aurkariaren arabera ere bada», azaldu du.

Eta hasi nondik? Lehenengotik edo azkenengotik? «Nik



Urte osoan egiten du kirola eta, beraz, txapelketen atarian berariazko entrenamendu batzuk egitearekin nahikoa du.

Andoni CANELLADA | ARGAZKI PRESS

oraindik lehen-lehena atzekoa hartzen dut. Hasi nintzenean atzetik aurrera segidan biltzen nituen denak, ilararen ordena jarraituz. Aurrerago konturatu nintzen konbinatzea egokiago zela, modu honetan arnasa kontrolatzeko aukera ematen duelako. Hala, atzetik lehen hogeiroak jasotzen ditut lehenik; ondoren, aurreko lehen sei ilarak batzen ditut, eta gero berriaz ere indartuta itzultzen naiz urrunen daudenak biltzera», aipatu du. Guztiek ez dute ordena bera baliatzen, bakoitzak bere «teknika» dauka eta horrek aurkariaren martxa jarraitzea zailtzen du. Zorionez, baditu txapelketaz txapelketa laguntzen dioten lagun eta herritarak eta horiek dira aurkariaren martxa edota hutsak jakinarazten dizkietenak. «Nork bere lanean zentratu behar du, baina ezinbestean jarraitu behar duzu aurkariaren lana, zeharka bada ere».

Txapelketetan jende berdintsua ibiltzen da eta, hori dela eta, ez da sorpresarako tarte handirik izaten. Aurkariaren indargune eta ahulguneak ondo ezagutzen dituzte. Gaurkoan, nafarrei begiratuko die zeharka Garmendiak eta haren indarrak neurtuko dituzte, hala berriaz, bertaratzen diren lagunek.

Ez dio bere buruari eperik jarri, gorpuzak uzten dion bitartean jarraituko du lokotx-biltzean lehiatzen, entrenamenduak osatzea eta txapelketetan parte hartzea ez duelako «sakrifizio» gisara bizi.

Testigua hartuko dion jende asko ere ez dago. Ildo horretan,

Elizondok hartuko du gaur arratsaldean Euskal Herrialdeen Arteko Herri Kirol Txapelketa eta bertan lehiatuko da lokotx biltzen baliarraindarra

Itsu-itsuan korrika egitea baino zerbait gehiago da. Entrenamenduetan saskiratzeko teknikak ere landu behar izaten dira, punteria fintzea ere beharrezkoa delako marka onak egiteko

ezjakintasuna da, Garmendia-
ren esanetan, lokotx-biltzearen arerio nagusia. «Jendeak ez daki txapelketak egiten direnik ere; haurrei entretenitzeko jartzen zaien jokoa den ustea dago eta herri kirolen baitan ere ez

dago oso aurrean kokatuta».

Erakustaldietan ere gehienetan ez zaio lokotx-biltzeari tarterik egiten; egin izan dituzte, baina ez da ohikoa. Gaztetxorik apenas entrenatzen dela aipatu

du, nahiz eta gaztetxoak izan, joko moduan behintzat, lokotx-biltzean gehien aritzen direnak. «Nik herrian gaztetxoak izaten ditut alboan; nire entrenamen-

duak ikustera etortzen dira eta amaitutakoan lokotx batzuk jarri izan dizkiet proba egin dezaten; asko gustatzen zaie, baina entrenatzen eta txapelketan hastea desberdina izaten da». Gainera, bere esanetan, jende gehienak ez daki lehiatzeko Herri Kirol Federazioan izena ematea nahikoa dela, baina hori egitea ezinbestekoa da.

Garmendiak beste modalitate batzuk ere probatu ditu, herriko jaien aitzakian trontzan ere aritua baita, baina egun lokotx-biltze saioak aurretik ere pasio zuen futbolarekin partekatzen ditu. Gustura aritzen da bakarka entrenatzen, baina taldean kirol egitearen abantailak handiak direla dio. «Askotzen zaitu taldean aritzeak, baina hori txarra bezain ona da», aitortu du, bakarka edota taldean, «gustura» aritzearen garrantzia nabarmenduta. •

Maidar Eizmendi

BEHATXULOTIK

Juantxo EGAÑA



JAIME BASTERRECHE

KIRK DOUGLASEK AHO ZAPORE GOZOA ERAMAN ZUEN GAZTELUBIDETIK

Kirk Douglas aktoreak "The Vikings" filma ekarri zuen 1958. urteko Donostiako Zinemaldira. Orduan zinema alorreko hitzordua uztailean izaten zen. Urte hartan Alfred Hitchcock ere Donostian zebilen "Vertigo" pelikularekin, James Stewart aktorea protagonista zuen lana. Hain justu, bi aktore horiek jaso zuten gizonezkoen alorreko interpretazio onenaren saria. Garaiko komunikabideek kontatu zutenez, Kirk Douglassk Donostiatik eraman zuen oroitzapen onena Gaztelubide elkartearen izandako afaria izan zen. Teresa Esteibar sukaldariak prestatu zuen afari hura. Argazkian, Douglas sukaldariaren laguntzaileekin ageri da; Piedad Astigarra-ga -sukaldariaren alaba-, Inaxi Olaizola eta horren alaba Margari Egaña. Argazkia Jaime Basterreche ziburutarrak egin zuen, garai-ko komunikabide zenbaiteko kolaboratzaile zena, "Unidad" eta "La Voz de España"-koa, besteren artean.